

Minna Canth: Työmiehen vaimo (WSOY, 1885/2017)

Julkaistu: [7.3.2019](#) | Kirjoittanut: [koulukirjastonhoitajat](#)

Surkeuksien surkeus! Ihan karmaiseva tarina, vaikkei mikään kauhuleffa olekaan kyseessä. Ja samalla viesti 1800-luvun Suomesta ajalta, jolloin naisten ja miesten tasa-arvo oli olematonta. Minna Canthin 175-vuotissynttäreiden johdosta on paikallaan tutustua näytelmäkirjailija-Minnan tuotokseen, joka on järjestyksessä kolmas Minnan kirjoittamista kymmenestä näytelmästä.

1. Näytöksessä kuvataan päähenkilöiden, viattoman Johannan ja juopporentun Riston häitä. Näytelmästä käy ilmi, että **silloisen lainsäädännön mukaan avioliiton jälkeen vaimon rahat kuuluvat aviomiehelle, ja mies on muutenkin vaimon pää**. Viattoman Johannan vastapainona häihin tulee paikalle Riston vanha kihlattu, Homsantuuksi kutsuttu tumma ja tulinen nuori mustalaisnainen Kerttu. Iso järkytys kohtaa Johannaa, kun Homsantuu viskaa Ristolta aiemmin saamansa kihlasormuksen pois nimittäen Ristoa petturiksi. Johanna haluaa erota saman tien, mutta hääväki saa rauhoitettua Johannan mielen. Riston hyvä kaveri Toppo toteaa naisista: ”Miesten narriksihan ne naiset on luotukin maailmaan, eipä niillä mitä virkaa liene muuta.”
2. Näytöksessä on kulunut vuosi häijuhlasta. Kulahtanut Johanna on torilla ostoksilla. Rahat ovat vähissä, pieni vauva kotona sairastelee ja lapsen isä jatkaa alkoholistin elämää ystävänsä Topon kanssa. Risto kehtaa kinuta rahaa Johannalta viinan ostoon, mutta Johanna ei anna. Homsantuu ilmaantuu myös torille, Risto kiinnostuu taas hänestä. Homsantuu tulistuu ja heittää Ristoa perunoilla silmiin. Tässä kohtauksessa esiintyy

myös ruotsinkielistä vallasväkeä katsomassa, kun Homsantuu tanssii.

3. Näytös tapahtuu mustalaisten miehittämässä ladossa. Risto on tullut Homsantuun perässä, ja haluaa jatkaa heidän suhdettaan.

4. Näytöksessä ollaan Johannan ja Riston kotona. Risto jää Topon kanssa hoitamaan lasta, kun Johanna on asioilla. Topon ehdotuksesta miehet leikkaavat Johannan kutoman kankaan irti ja lähtevät myymään sitä saadakseen juomarahaa. Kangasta ostamaan tullut vallasrouva joutuu pettymään, kun Johannalla ei olekaan sovittua kangasta enää häntä varten. Vörskyn rouva ja miehensä sättivät Johannaa säälimättömällä tavalla. Myös lasta hoitaman tullut Leena-Kaisa vihjaa, että Johannassa on syy Riston juomiseen. Tässä näytöksessä puhutaan paljon naisen osasta ja roolista, naista syyllistäen. Johannalla on kuitenkin yksi puolustaja, seppä Yrjö, joka lupaa lainata tarvittavat rahat Johannalle. Näytöksen lopussa Johanna luhistuu.

5. Näytöksessä Johanna kuolee. Draama ja surkeus sen kuin syvenee. Homsantuu on tullut taloon aikomuksenaan kostaa Ristolle ja ampua hänet. Apuri Toppo pelastaa tilanteen hakemalla poliisit apuun. Homsantuu vangitaan. Miehiä ei syytetä mistään, he vain lähtevät juopottelemaan! Torikauppias Vappu syyttää Ristoa kahden naisen elämän pilaamisesta.

Johon Risto: ”Mistäs minua voitaisiin edesvastaukseen vetää?”
Johon Vappu toteaa – tutulla sanonnalla ”Herrallakin on herra ja vaivaisella Jumala” ja viittaa jumalalliseen tuomioistuimeen.

Minna Canthin mukaan ”kaunokirjallisuuden tulee olla kuvastimena, joka ihmisille näyttää, minkälaisia he ovat.” **Realismin ihanteiden mukaan hän halusi asettaa ongelmia esille, jotta niistä keskusteltaisiin. Työmiehen vaimossa Canth moittii ankarasti lakien vääryyttä naisia kohtaan,** luonnottomia uskonkäsitteitä, miesten juoppoutta ja siveettömyyttä, naisten tyhmyyttä, pintapuolisuuutta ja ennakkoluuloisuutta ”– lyhyesti sanottuna kaikkea kieroja ja huonoa, mitä maailmassa tiesin olevan – ja siihen aikaan en juuri osannut siinä huomata mitään hyvää.”

Ensi-ilta 28.2.1885 oli sensaatio, näytelmästä kohuttiin kaupungilla ja väiteltiin sanomalehdissä. Minnaa syytettiin Jumalan kieltäjäksi. Työmiehen vaimo oli harvinaisuus koko pohjoismaisessa kirjallisuudessa ja ensimmäinen kaupunkilaistyöläisten keskuuteen sijoitettu näytelmä Suomessa.

Kohusta huolimatta näytelmä oli yleisömenestys. Laki miehen omistusoikeudesta vaimon omaisuuteen ja työansioihin kumottiin vuonna 1889.

(Lähde: Minna Canth – taiteilija ja taistelija / Kirsti Mäkinen, Tuula Uusi-Hallila. WSOY, 2003.)